

สภาพปัญหาการสู้คดีอาญาของพระสงฆ์ตามกระบวนการศาลยุติธรรมในสังคมไทย*

The Current Situation, Problems and of Prosecution of the Monks According to the Process of Judicial Process in Thai Society

สุรพงษ์ สิทธิกรณ

Surapong Sitthigorn

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

Corresponding Author's Email: P163472529@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรค การดำเนินคดีของพระสงฆ์ตามกระบวนการศาลยุติธรรมในสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินคดีกับพระสงฆ์ให้ยึดหลักตามพระธรรมวินัยและหากต้องอาบัติปาราชิก จะต้องสืบจากการเป็นพระ เมื่อสืบแล้วควรใช้วิธีการดำเนินคดีเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป แต่ปัจจุบันการออก พรบ.สงฆ์ ฉบับพ.ศ. 2561 ได้ใช้หมวด 3-4 ว่าด้วยการปกครองคณะสงฆ์ หมายความว่าพระสงฆ์เป็นเจ้าหน้าที่ทางการปกครองตามโครงสร้างเมื่อกระทำผิดพระวินัยต้องอาบัติ ต้องนำขึ้นสู่ศาลอาญาทุจริต และต้องสืบโดยทันที ตามมาตรา 29 และ 30 ที่มีวิธีการพิจารณาความแบบระบบกล่าวหาที่มุ่งเอาผิดจำเลยและเปิดโอกาสให้จำเลยต่อสู้คดียาก ศาลจะรับฟังพยานเอกสารภาครัฐมากกว่าประชาชนหรือฝ่ายจำเลยทำให้พระสงฆ์ที่ถูกกล่าวหาไม่มีโอกาสสู้คดีให้ชนะได้น้อย จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในประเด็นดังกล่าวเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ได้แสดงความบริสุทธิ์โดยยึดตามพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า

คำสำคัญ: การต่อสู้คดีอาญา; พระสงฆ์; กระบวนการศาลยุติธรรม

Abstract

The academic research aimed at investigating the current situation, problems, and prosecution of monks in Thai society according to the judicial process. From the study, it is found that monks must be prosecuted according to the Vinaya; however, if they commit major offences (Pārājika), they must be disrobed; and once disrobed, they can be prosecuted like other people. At the present time, the Sangha Act B.E. 2561 employs Chapters 3–4 on Sangha

---

* Received May 5, 2022; Revised May 10, 2022; Accepted May 18, 2022

Administration with the interpretation that monks are administrative officials according to the structure, and that when they commit major offences, they must be brought before the Criminal Court for Corruption and disrobed immediately. There is a systematic prosecution method under Sections 29 and 30 that aims to prosecute the defendant and gives the defendant less opportunity to fight the cases because the court will pay more attention to government documents than to people or defendants, the accused monks have a lower chance of winning the case. As a result, the law should be amended to allow monks to demonstrate their innocence based on the Vinaya of the Buddha.

Keywords: Criminal Prosecution; Monks; Judicial Process

บทนำ

ศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งที่กำลังเกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์และถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือและอยู่ควบคู่สังคมไทยมาช้านาน เป็นหนึ่งในสถาบันหลักของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีบทบาทสำคัญกับวิถีชีวิตของคนไทยในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่ด้านการศึกษา ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านศิลปกรรม

ศาสนายังคงมีอิทธิพลต่อความคิดและความเชื่อของมนุษย์ฝังรากลึกจนกลายเป็นจารีตประเพณีหรือเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติโดยเฉพาะพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชนชาวไทยและเป็นศาสนาที่ประชาชนนับถือมาช้านานจำเป็นต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ในกฎหมาย ซึ่งจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 4 มาตรา 79 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ในเรื่องแนวนโยบายแห่งรัฐ หมวด 6 มาตรา 67 บัญญัติว่า รัฐต้องมีการอุปถัมภ์คุ้มครองดูแลพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ อุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่คนไทยนับถือมาช้านาน ต้องส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาและส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญารวมทั้งจะต้องมีมาตรการและกลไกในการป้องกันไม่ให้มีบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่าในรูปแบบใด และส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการดังกล่าวด้วย” และหมวด 4 มาตรา 50 ได้บัญญัติให้ปวงชนชาวไทยมีหน้าที่ “พิทักษ์รักษาไว้ซึ่ง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รัฐให้ความสำคัญกับการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาเสมอมาโดยการกำหนดให้เป็นนโยบายแห่งรัฐ รวมทั้งกำหนดให้คนไทยมีหน้าที่ในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา เพื่อให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับนโยบายดังกล่าว (Somchai et al. 2018)

เมื่อศาสนาพุทธเปรียบเสมือนรากแก้วหนึ่งของระบบจริยธรรมและศีลธรรมของสังคมไทยดังนั้น ศาสนาจึงถือเป็นเครื่องมือในการควบคุมดูแลความประพฤติของบุคคลให้เป็นคนดีมีศีลธรรม การที่บุคคลจะเป็นคนดีมีศีลธรรมหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับกรอบสั่งสอนตามแนวทางของพุทธศาสนา โดยการอบรมสั่งสอนนี้

จำต้องกระทำผ่านทางพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้เผยแผ่คำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาของศาสนาพุทธ บรรดาพระสงฆ์ทั้งหลายจึงเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนาผู้มีหน้าที่ควบคุมดูแลศีลธรรมในสังคมไทย พระสงฆ์จึงเป็นเสมือนผู้กำหนดบรรทัดฐานแห่งความประพฤติที่ถูกต้องเหมาะสมของผู้คนในสังคมไทย และเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่ดีในสังคมที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากฎหมายของบ้านเมืองแม้แต่น้อย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่นับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีศาสนาอื่นอยู่ด้วยเป็นส่วนน้อย กฎหมายที่ใช้ในการพิจารณาความผิดของพระสงฆ์ใช้กฎหมายเดียวกับคนทั่วไปไม่มีการแบ่งแยกพระธรรมวินัยที่มีการพิจารณาความผิดของพระสงฆ์หรืออภิกขณ์ไม่มีการนำมาใช้ในกรณีที่พระสงฆ์ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดต่อกฎหมายอาญาแต่นำวิธีพิจารณาความอาญามาใช้กับพระสงฆ์โดยตรง

กฎหมายเกี่ยวกับศาสนาของประเทศไทย มีอยู่ไม่น้อย ตั้งแต่ในรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่จะเน้นถึงกฎหมายศาสนาที่บุคคลทั่วไปจำเป็นต้องทราบ เพื่อจะไม่ไปกระทำความผิดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ นั่นคือ กฎหมายเกี่ยวกับการหมิ่นศาสนา และกฎหมายอื่นที่ควรทราบ ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับการทรัพย์สินของพระนักบวชและกฎหมายที่ดินทางศาสนา กฎหมายเกี่ยวกับการหมิ่นศาสนา พ.ร.บ.คณะสงฆ์ กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินของพระสงฆ์ และกฎหมายศาสนาอื่นๆ (Phra Meteethummaphorn (Prayon Tummajitto), 1998)

ในปัจจุบันนี้มีการกระทำความผิดอาญาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของพระสงฆ์เพิ่มมากขึ้น ดังที่ปรากฏเป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์และสื่อต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง และในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ก็พบว่าการกระทำของพระสงฆ์เหล่านี้ แม้จะถือว่าผิดวินัยสงฆ์แต่ก็จะได้รับโทษเพียงให้สึกจากสมณเพศและรับโทษทางอาญาอย่างบุคคลทั่วไปเท่านั้น ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2561 (ฉบับที่ 4) หมวด 4 นิคหกรรมและการสละสมณเพศ มาตรา 29 ที่บัญญัติว่า “พระสงฆ์รูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา และอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวเจ้าอาวาสวัดที่พระสงฆ์รูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระสงฆ์รูปนั้นสละสมณเพศ”

มาตรา 30 “เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระสงฆ์รูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระสงฆ์รูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศ” นั้น (The Sangha Act B.E.2018 (version 4), 2018)

ขณะนี้ยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายอาญามาตราใดที่จะสามารถเอาผิดแก่กรณีพระสงฆ์กระทำความผิดอาญาได้โดยตรงมีเพียงฐานความผิดอาญากรณีบุคคลทั่วไปกระทำความผิดเท่านั้น ในประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันที่ได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับศาสนาไว้ใน ลักษณะ 4 ตามมาตรา 206 – 208 ก็เป็นเพียงบทบัญญัติที่มุ่งลงโทษผู้ที่มาก่อความเดือดร้อนเสียหายแก่ศาสนา กล่าวคือ เหยียดหยามศาสนา ก่อความวุ่นวายในที่ประชุมศาสนา และแต่งกายเป็นชนของศาสนานั้นๆ เพื่อให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดเท่านั้น ส่วนในร่างพระราชบัญญัติ อุปถัมภ์และส่งเสริมพระพุทธศาสนา พ.ศ.2562 ก็ยังไม่มีกำหนดถึงความผิดของพระสงฆ์ที่

กระทำความผิด มีเพียงกำหนดโทษแก่บุคคลที่ทำให้พุทธศาสนาและพระสงฆ์เสียหายซึ่งเป็นการคุ้มครองพุทธศาสนาในเชิงตั้งรับ (Passive) เท่านั้น มีใช้การคุ้มครองในเชิงรุก (Active) ที่มุ่งควบคุมดูแลบุคคลในศาสนาเอง ทั้งที่การกระทำความผิดอาญาของพระสงฆ์ถือเป็นเรื่องร้ายแรง เพราะนอกจากจะเป็นการสร้างชื่อเสียงเดือดร้อนต่อประชาชนทั่วไปแล้ว ยังทำให้พุทธศาสนามัวหมอง เนื่องจากการฉวยโอกาสจากความเคารพนับถือศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั่วไป มาเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด แสวงหาประโยชน์ให้ตนเองโดยมิชอบ โดยเฉพาะการกระทำความผิดทางอาญาเกี่ยวกับทรัพย์ เช่น พระสงฆ์หลอกเอาเงินชาวบ้าน โดยพยายามพูดจาโน้มน้าวและอาศัยความเชื่อความศรัทธาของชาวบ้านให้บริจาคเงินให้แก่วัดหรือแก่ตนเพื่อเป็นการทำบุญ อดอ้างว่าการบริจาคเงินมากมายจะได้บุญมาก และเอาเงินที่ได้นั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว เมื่อพระสงฆ์กลับกลายเป็นผู้กระทำความผิดก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมเสียเอง

การทำความเข้าใจอาญาหรือวิธีพิจารณาความอาญามาใช้โดยตรงและไม่คำนึงถึงพระธรรมวินัย ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกฎหมายกับพระธรรมวินัยในเชิงปฏิบัติเช่นการจับพระสงฆ์สึกโดยไม่เข้าขाय อาบัติปาราชิกซึ่งจะเป็นเหตุที่ต้องสึกแต่ในทางคดีเหตุที่ต้องสึกเกิดจากการที่เจ้าพนักงานสอบสวนหรือศาลไม่อนุญาตให้ประกันตัวแม้จะไม่ปรากฏว่าเป็นอาบัติปาราชิกก็ตาม (Phra Rachrattanakavee, 1980)

บริบทของประชาชนทั่วไปกับพระสงฆ์มีความแตกต่างกันการใช้มาตรฐานกฎหมายทั่วไปมาใช้กับพระสงฆ์ทำให้เกิดความเสียหายแก่พระสงฆ์เป็นอย่างมากซึ่งไม่อาจเยียวยาได้เช่นเมื่อพระสงฆ์ถูกจับสึกเพราะเจ้าพนักงานสอบสวนหรือศาลไม่อนุญาตให้ประกันตัวต่อมาศาลมีคำพิพากษายกฟ้องพระสงฆ์ก็ไม่สามารถกลับสู่ฐานะเดิมได้ต้องบวชใหม่อีกครั้งและนับพรรษาใหม่แตกต่างกับราชการที่ได้ตำแหน่งและได้รับการชดเชยจากภาครัฐ (Textbook Division, 1987)

การพิจารณาคดีของศาลกระทำโดยอาศัยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไปอย่างเดียวซึ่งจะกระทำได้โดยลำบากและเป็นการฝ่าฝืนจารีตประเพณีทั้งการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลยซึ่งหากได้รับการประกันตัวพระสงฆ์ต้องขึ้นศาลอยู่ต่อหน้าพยานซึ่งทำให้การกล่าวโทษก่อให้เกิดแรงกดดันกับพยานที่จะเบิกความต่อศาล ทำให้เสียความเป็นธรรมในการพิจารณาคดี

ทั้งลำพังเพียงพระธรรมวินัยในพระไตรปิฎกก็ไม่สามารถควบคุมให้พระสงฆ์มีความประพฤติอยู่ในธรรมได้ เนื่องจากพระธรรมวินัยเป็นเพียงหลักเกณฑ์ทางศีลธรรม เกิดจากความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจของมนุษย์ว่าการกระทำอย่างไรเป็นการกระทำที่ชอบ การกระทำอย่างไรเป็นการกระทำที่ไม่ชอบ เป็นเพียงสิ่งที่ควบคุมความคิดภายในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะทำให้มนุษย์พร้อมบริบูรณ์ไปด้วยความดีทั้งในทางร่างกายและจิตใจเท่านั้น แต่ไม่มีสภาพบังคับอย่างสภาพบังคับทางอาญาตามกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งเป็นข้อบังคับของรัฐที่กำหนดความประพฤติของมนุษย์ที่แสดงออกมาสู่ภายนอก นี่จึงควรมีแนวทางในการลงโทษพระสงฆ์เหล่านี้ให้หนักกว่าการณบุคคลทั่วไปกระทำความผิด เพื่อเป็นการตัดไฟแต่ต้นลมมิให้พระสงฆ์เกิดกิเลสในการกระทำความผิดได้มากขึ้น สามารถดำเนินกิจวัตรปฏิบัติเข้าสู่ความจริงอันสูงสุดที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบได้ที่สุด

ความลักลั่นของการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยแท้ในคัมภีร์พระไตรปิฎกกับการปฏิบัติตนในวิถีชีวิตจริงของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบันเกิดขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งอยู่นอกเหนือจากรับผิดชอบของชาวพุทธ หรือแม้กระทั่ง

รัฐบาล สิ่งที่ชาวพุทธ และรัฐบาลทำได้คือ การเอื้ออำนวยให้พระสงฆ์ได้ปฏิบัติตนในทางแห่งความสะอาด สว่าง สงบตามวิถีแห่งพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนาในขอบเขตที่จะพึงทำได้เท่านั้น ไม่ใช่การใช้กฎหมายของรัฐเข้าไปแก้ปัญหามิใช่พระธรรมวินัยซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาย่างผิดฝาผิดตัว เพราะการแก้ไขปัญหาวีธีที่ไม่ถูกต้องตรงจุดแม้จะทำได้ด้วยเจตนาดีก็อาจปรากฏผลเป็นการทำลายพระสงฆ์และพระพุทธศาสนาแทนที่จะเป็นการบำรุงพระศาสนาตามที่ตั้งใจก็เป็นได้

การเปรียบเทียบการระงับอธิกรณ์ระหว่างพระธรรมวินัยกับแนวทางของมหาเถรสมาคม

ที่มาแห่งการบัญญัติพระวินัยในสมัยพุทธกาล ครั้งหนึ่งพระสารีบุตรกราบทูลพระพุทธเจ้าว่าถึงเวลาแล้วที่จะทรงบัญญัติสิกขาบทที่จะทรงแสดงปาติโมกข์แก่สาวกอันเป็นเหตุให้พระศาสนานี้ยั่งยืนดำเนินต่อไปถึง 5,000 ปี พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสกับพระสารีบุตรว่ารอก่อนสารีบุตรตถาคตผู้เดียวจะรู้กาลในกรณีนี้กับบรรดาพระสงฆ์ที่ทรงคุณธรรมอย่างต่ำในสิ่งที่ผิดพลาดให้เกิดความเสื่อมเสีย จึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องบัญญัติพระวินัย” ซึ่งในตอนนั้นพระพุทธเจ้าได้แสดงพระปาฏิโมกข์ว่า “จะกระทำ เมื่อมีอาสวัฏฐานิยธรรมคือธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งอาสวะ ประกอบด้วย 1.การฆ่าผู้อื่น 2.การเสพเมถุน 3.การลักทรัพย์ 4.การอวดคุณวิเศษที่ไม่มีในตนเป็นต้น เมื่อใดอาสวัฏฐานิยธรรมเหล่านั้นปรากฏขึ้น เมื่อนั้นพระพุทธเจ้า จึงจะบัญญัติสิกขาบท”

ต่อมาในช่วงพรรษาที่ 2 แห่งพุทธกาลเกิดเหตุจำเป็นพระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติ "พระวินัย"อันเป็นกฎข้อบังคับแก่พระสงฆ์ทั้งหลาย เพื่อการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบให้ไปในแนวทางเดียวกัน เมื่อมีพระวินัยเป็นปฐมบัญญัติแล้ว ต่อมาพระพุทธเจ้า ได้ทรงบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมให้กับสิกขาบทนั้นๆ ทำให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น หรือผ่อนผันให้เหมาะสมแก่การกระทำผิดสิกขาบทที่ทรงบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมนี้เรียกว่าพระอนุบัญญัติ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้พระศาสนาอ่อนแอ หรือดำรงอยู่ได้ไม่นานจนกระทั่งพระพุทธศาสนาสืบทอดมาถึงปัจจุบันพระวินัยยังเป็นหลักสำคัญในการประพฤติปฏิบัติในปฏิปทาของพระสงฆ์เพื่่อธำรงรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนา (Boonkongmak et al. 2018)

เมื่อพระวินัยเป็นกรอบแห่งการปฏิบัติพระสงฆ์รูปใดกระทำความผิดตามพระวินัยกำหนดไว้ ต้องได้รับการลงโทษทางพระวินัย หรือเรียกว่า อาบัติ คือ การต้องโทษ นับตั้งแต่โทษหนักจนถึงโทษเบา กรณีโทษหนักเรียกว่า "ปาราชิก" เมื่อพระสงฆ์รูปใดมีการปาราชิกแล้วจะขาดจากความเป็นพระสงฆ์ทันทีถึงแม้พระสงฆ์รูปนั้นจะยังคงหมั่นจีวรอยู่หรือ สึกออกไปแล้วกลับไปขอบวชใหม่ก็ไม่สามารถจะกระทำได้อีกต่อไป การอาบัติปาราชิกมีอยู่ 4 อย่างคือ พระสงฆ์เสพเมถุน / พระสงฆ์ถือเอาของที่ไม่ได้ให้มาเป็นของตน / พระสงฆ์ฆ่าคนให้ตาย และ พระสงฆ์อวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน

ศาสนาพุทธมีความสัมพันธ์กับอาณาจักรอย่างแน่นแฟ้น การที่พระสงฆ์จะกระทำความผิดไม่เพียงแต่เกิดขึ้นแค่ในปัจจุบันแต่ยังเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยอดีตและได้รับโทษที่กำหนดไว้เช่นกัน ในสมัยพุทธกาล พระสงฆ์ที่บวชเข้ามาทั้งหมดส่วนมากจะเป็นผู้เปื้อนหนายต่อโลก เมื่อเปื้อนหนายกับโลกจึงหันมามุ่งประพฤติธรรมอย่างเคร่งครัด พึงธรรมอย่างตั้งใจ จนสำเร็จเป็นพระอริยบุคคลจำนวนมาก ปัญหาพระสงฆ์ที่ต้องรับโทษตามเมืองจึงไม่ปรากฏ (Boonkongmak et al. 2018)

คณะสงฆ์ถูกอำนาจฝ่ายราชอาณาจักรเข้าปกครองมาเนิ่นนานวันแคว้นสมัยแรกเริ่มกำเนิดพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ล้วนแต่มีสติปัญญาเป็นเลิศ เมื่อได้รับฟังธรรมะของพระพุทธเจ้าแล้วก็เกิดความเข้าใจและบรรลุธรรมเป็นพระอริยบุคคล ทำให้เหตุการณ์ประพาศติพิดพระธรรมวินัยในหมู่ของสงฆ์มีแต่ไม่มาก แต่เมื่อกาลเวลาล่วงไป ทำให้พระพุทธศาสนาที่เคยมีการเจริญรุ่งเรืองเริ่มเสื่อมถอยลง สติปัญญาของมนุษย์ในการฟังธรรมของพระพุทธเจ้าก็เสื่อมถอยด้วยเช่นกัน ทำให้ต้องปฏิบัติพิดพระธรรมวินัยและกฎบ้านเมืองจึงเกิดความไม่สงบกระทบต่อหมู่คณะสงฆ์และประชาชนทั่วไปฝ่ายราชอาณาจักรจึงจำต้องใช้อำนาจเข้ามาบังคับควบคุมโดยได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2511 ในการปกครองสงฆ์ในประเทศไทยขึ้นและประกาศยกเลิกพรบ.ดังกล่าวแล้วตรา “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561” ขึ้นมาใช้ใหม่ในปัจจุบัน

พระสงฆ์มีพระธรรมวินัยเป็นเครื่องหล่อหลอมกล่อมเกลาคิดใจและมีศีลาจารวัตรให้งดงาม เป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธาแก่ผู้พบเห็น ขณะเดียวกันพระธรรมวินัยก็เป็นต้นเหตุ ของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในหมู่สงฆ์ เพราะความคิดเห็นในพระธรรมวินัยที่แตกต่างอันเนื่องมาจากการตีความพระธรรมคำสอนที่แตกต่างกัน

พระพุทธองค์จึงทรงจำแนกประเภทของปัญหาหรือความขัดแย้งในแง่ของพระวินัยออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์

ถึงแม้จะมีการแบ่งแยกประเภทของปัญหาแล้ว พระพุทธองค์ยังได้ทรงมองเห็นถึงปัญหาของพระสงฆ์เป็น 2 อย่าง คือ 1 ปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้ง คติพิพาทกล่าวหาหา กัน การประพาศติปฏิบัติที่แตกต่างกัน คือ ปัญหาเกี่ยวกับกิจของสงฆ์ที่ต้องกระทำตามหน้าที่ และประเภทสังฆกรรมต่าง ๆ ในการระงับอธิกรณ์ตามแนวทางของมหาเถรสมาคม

โดยหลักการของอธิกรณ์สมณะ 7 ประกอบด้วย สัมมุขาวินัย สติวินัย อมูพหวินัย ปญญาตถระ ตัสสปาปิยสิกา เภยยุยสิกา ตินวัตถารกะ โดยไม่มุ่งเน้นถึงเรื่องของการรักษาหลักพระธรรมวินัยให้มั่นคงใช้เป็นเครื่องมือของสงฆ์ในการจัดระเบียบการปกครองแก้ไข้ปัญหาต่าง ๆ ที่ทำลายความสงบเรียบร้อยของสังคมสงฆ์ และสร้างความปรองดองในหมู่คณะสงฆ์

ตามกฎหมายเถรสมาคมนั้น ปัจจุบันมีการประกาศใช้อยู่เพียง 2 ฉบับ ซึ่งได้กำหนดหลัก เกณฑ์วิธีปฏิบัติในการลงนิคหกรรมแก่พระสงฆ์ผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัย คือ ตรากฎหมายเถรสมาคมว่าด้วยการลงนิคหกรรม มาบังคับใช้แก่พระสงฆ์ที่ประพาศติล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และ การตรากฎหมายเถรสมาคม ว่าด้วยการให้พระสงฆ์สละสมณเพศ การลงโทษให้พระสงฆ์สละสมณเพศ มีการกำหนดความผิดเอาไว้ บรรทัดฐานที่กฎหมายเถรสมาคมทั้งสองฉบับมีข้อจำกัดความผิดที่จะสามารถนำเข้าสู่การพิจารณาได้ (Somchai et al. 2018)

พระพุทธองค์ทรงให้ความสำคัญกับพระสงฆ์ โดยทรงอนุญาตให้พระสงฆ์เป็นผู้ทำกิจนั้นๆ ด้วยการปกครองคณะในรูปแบบของ “สามัคคีธรรม” ทรงวางข้อสำหรับการระงับอธิกรณ์ไว้ คือ อธิกรณ์สมณะ 7 ประกอบด้วย การพร้อมหน้าสงฆ์ / พร้อมหน้าบุคคล / พร้อมหน้าวัตถุ / พร้อมหน้าพระธรรมวินัย ซึ่งการอาบัติที่เป็นครุอาบัติ ถูกกำหนดให้ต้องมีสงฆ์ไม่น้อยกว่า 4 รูป องค์สงฆ์ในลหุอาบัติ ไม่ต้องถึง 4 รูป

ส่วนคุณสมบัติของพระสงฆ์ ต้องประกอบด้วย องค์ 10 คือ พระสงฆ์ผู้มีศีล / เป็นพหูสูตร / เป็นผู้ทรงปาติโมกข์ / เป็นผู้หมั่นในพระวินัยไม่คลอนแคลน / เป็นผู้สามารถชี้แจงให้คู่วิาทเข้าใจเลื่อมใส / เป็นผู้ฉลาดสามารถระงับอธิกรณ์ได้ / รู้เรื่อง / รู้เหตุ / รู้การตัด และรู้ทางตัดอธิกรณ์คือต้องเป็นพระอรหันต์เท่านั้น (Thai Tripitakas: 1/68/56-57)

กฎหมายเถรสมาคมได้กำหนดผู้ปกครองสงฆ์และคุณสมบัติของผู้ปกครองสงฆ์ ให้มีอำนาจในการระงับวินิจัยอธิกรณ์ ประกอบไปด้วยผู้ปกครองสงฆ์เป็นองค์ คณะ คณะละ 3 รูป ส่วนองค์คณะจะเป็นผู้ปกครองสงฆ์ตำแหน่งใดจะต้องพิจารณาว่าเป็นพระภิกษุวัดหรือเป็นเจ้าคณะพระสังฆาธิการตำแหน่งใดเป็นสำคัญหรือไม่ ซึ่งหากมองถึงการกำหนดคุณสมบัติของพระสงฆ์ผู้จะได้รับการพิจารณาแต่งตั้งได้ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ.2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ (National Buddhism Office, 2011)

พระสงฆ์ผู้โจทต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ คือ เป็นผู้ที่มีศีลบริบูรณ์ / ตั้งอยู่ในธรรม 5 ประการ คือ พุตรู้กาล พุทความจริง พุทสุภาพ พุทเพื่อประโยชน์ พุทด้วยเมตตาจิต / ประกอบด้วย ธรรม (เจตนา) 5 ประการ คือ ความกรุณา หวังประโยชน์ เอ็นดู การออกจากอาบัติ รักษาวินัย เหล่านี้เป็นองค์สมบัติของผู้โจทพร้อมด้วยหลักฐานที่มีมูล คือ ได้เห็นเอง ได้ยินเองหรือ มีผู้บอกมา หรือรังเกียจโดยอาการ ถ้าหากพระสงฆ์พบเห็นอาการทั้ง 3 แล้ว ไม่ทำการโจท

พระพุทธร่องค์ทรงบัญญัติให้ปรับอาบัติแก่พระสงฆ์นั้น ตามพุทธบัญญัติทรงกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ทุกรูปถ้าละเลยถือว่ามีความผิดต้องอาบัติด้วยพระพุทธร่องค์ไม่ทรงอนุญาตให้คฤหัสถ์เป็นผู้โจทแต่ให้เป็นผู้บอกกล่าวแก่พระสงฆ์แล้วให้พระสงฆ์นั้นพิจารณาหากเชื่อว่ามีมูลพระสงฆ์นั้นก็เป็นผู้โจทก็ได้

ส่วนในกฎหมายเถรสมาคม ได้กำหนดให้ผู้มีสิทธินำอธิกรณ์ขึ้นว่ากล่าวได้ทั้งพระสงฆ์ สามเณร และคฤหัสถ์ ซึ่งแยกเป็น 2 ประเภท ดังนี้คือ ประเภทพระสงฆ์สามเณร (1) เป็นพระสงฆ์ปกติ มีสังกัดวัดเดียวกัน นิิกายเดียวกัน เป็นผู้มีส่วนได้เสีย หรือ (2) เป็นพระสงฆ์ปกติหรือสามเณร พร้อมศีลและอาจารย์ ต่างสังกัดวัดกัน เป็นผู้กล่าวหาหรือ (3) เป็นพระสงฆ์ผู้ปกครองสงฆ์ ไม่มีอำนาจลงนิคหกรรม แจ้งการกระทำความผิด หรือพฤติการณ์อันน่ารังเกียจที่ได้พบเห็น ต่อพระสงฆ์ผู้พิจารณา เป็นผู้แจ้งความผิด ประเภทคฤหัสถ์ (1) เป็นผู้เสียหาย หรือ ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เสียหาย หรือ ผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลผู้เสียหายตามกฎหมาย กรณีเป็นความเสียหายเฉพาะส่วนตัว (2) เป็นคฤหัสถ์นับถือพระพุทธศาสนา อายุ 20 ปี มีความประพฤติดี มีอาชีพ มีวาจาเชื่อถือได้ เป็นผู้กล่าวหา (National Buddhism Office, 2011)

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พระพุทธเจ้าทรงมอบอำนาจ ให้แก่สงฆ์เป็นผู้ปกครองพิจารณาตัดสินชี้ขาดความขัดแย้งในรูปแบบของสังฆกรรม เพื่อสร้างความปรองดองในหมู่สงฆ์และเพื่อให้การแก้ปัญหาความขัดแย้งสงบ ระงับ ยุติโดยเร็วตาม แนวทางของพระพุทธเจ้าซึ่งสงฆ์จะไม่ปล่อยเวลาให้เนิ่นนานเพราะเกรงว่าอธิกรณ์จะลุกลาม ทำให้ยากแก่การแก้ไขแต่ตามกฎหมายเถรสมาคมมุ่งพิสูจน์ความจริงตามข้อกล่าวหาโดยใช้ กระบวนการทางกฎหมายซึ่งเนิ่นช้า ไม่สอดคล้องตามหลักพระธรรมวินัย

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาหรือพระไตรปิฎกพระสงฆ์ใช้มาตรการทางสังคมสงฆ์ร่วมลงโทษ เพื่อให้เกิดสำนึกปรับเปลี่ยนความคิดพฤติกรรมให้โอกาสกลับเข้าสู่สังคม เพราะโทษสูงสุดคือการให้พ้นจากการเป็นพระสงฆ์

แต่ในกฎหมายเถรสมาคมได้กำหนดมาตรการในการบังคับไว้เป็น 2 ประการ คือ กรณีได้รับนิคหกรรมให้สึก ไม่ยอมสึกภายใน 24 ชั่วโมง ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย และไม่ยอมรับนิคหกรรมไม่ถึงให้สึก ให้ผู้บังคับรายงานโดยลำดับจนถึงมหาเถรสมาคมเพื่อมีคำวินิจฉัยและคำสั่งให้สละสมณเพศ แต่ถ้าไม่ยอมสละสมณเพศ ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย (Kumsonta, 2015)

สภาพปัญหาการสู้คดีอาญาของพระสงฆ์ตามกระบวนการศาลยุติธรรมในสังคมไทย

กรณีการจับกุมพระเถระชั้นผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกรณีการทุจริตเงินทอนวัด และถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา เป็นข่าวใหญ่ในหน้าหนึ่งของสื่อต่าง ๆ ก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง ในเรื่องของวิธีการเข้าจับกุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ และการบังคับให้สละสมณเพศกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีพระสงฆ์ ได้แก่ “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561” หมวด 4 นิคหกรรมและการสละสมณเพศ มาตรา 29 และมาตรา 30

มาตรา 29 พระสงฆ์รูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระในสังกัดนั้นไม่ยอมรับมอบตัวเพื่อควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระรูปนั้นไม่ได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้พระสละสมณเพศได้ (The Sangha Act (No. 4), B.E. 2561, 2018)

มาตรา 30 เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระสงฆ์รูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระสงฆ์รูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น (The Sangha Act (No. 4), B.E. 2561, 2018)

เมื่อพิจารณาถึงข้อกำหนดและข้อความในมาตรา 29 และมาตรา 30 ดังกล่าว จะเห็นว่า ทั้งสองมาตรานี้ ไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน เมื่อดำเนินคดีคณะสงฆ์แล้ว แต่จะต้องจับพระสงฆ์สึก มีแต่ข้อความที่บัญญัติไว้แต่เพียงว่า ให้พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการให้พระสงฆ์นั้น สละสมณเพศ เสียได้ แสดงว่า กฎหมายดังกล่าว ให้อำนาจเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้พระสงฆ์รูปนั้นสละสมณเพศเท่านั้น ซึ่งคำว่า มีอำนาจ ไม่ได้หมายความว่า จะต้องกระทำ จึงเป็นเพียงดุลพินิจของเจ้าพนักงานที่ใช้ อำนาจนั้นหรือไม่ และไม่ได้หมายความว่า ต้องให้พระสงฆ์ที่ถูกดำเนินคดี สละสมณเพศ ในทุกกรณี เพียงแต่เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง อาจไม่กล้าหรือไม่สะดวกใจที่ควบคุมพระสงฆ์ในห้องควบคุม หรือห้องขังในขณะที่ยังครองผ้าเหลืองการจัดดำเนินการให้พระสงฆ์ที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาสละสมณเพศ ข้างต้น เป็นไปตามที่ระเบียบและกฎหมายบ้านเมืองกำหนดไว้ ซึ่งเป็นคนละกรณีกันกับการบอกคืนสิกขาบท หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “การสึกพระ” ที่ปรากฏอยู่ในพระพุทธศาสนา

การบอกลาสิกขาบท หรือการสึกของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา สามารถกระทำได้หลายวิธี แต่วิธีการที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน จะใช้วิธีการกล่าวกำหนดภาวะด้วยคำเป็นปัจจุบัน คือ “สิกขัง ปัจจักขามิ ข้าพเจ้าลาสิกขา คิหิติ มังธา เรละ ขอท่านทั้งหลายจงจำข้าพเจ้าไว้ว่า เป็นคฤหัสถ์แล้ว” ซึ่งเป็นการบอกกล่าวแสดงเจตนาโดยพระสงฆ์รูปนั้นเอง ไม่มีการบังคับ เรื่องนี้มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก

การขาดจากความเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจึงต้องด้วยกรณีเช่นนี้ เว้นแต่กรณีพระสงฆ์นั้น “ต้องอาบัติปาราชิก” จะขาดจากความเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาโดยทันที

การกล่าวหาว่าพระสงฆ์รูปใดกระทำความผิดอาญา และมีการบังคับให้พระสงฆ์รูปนั้นสละสมณเพศ (จับสึก) ถ้าพระสงฆ์รูปนั้นไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกล่ามหา และไม่ยอมเปล่งวาจาบอกคืนสิกขาบท ตามนัยดังกล่าวข้างต้น แม้จะมีการบังคับให้พระสงฆ์รูปนั้นถอดจีวร และเปลี่ยนชุดขาวให้ พระสงฆ์รูปนั้นยังไม่ขาดจากความเป็นพระสงฆ์ (Kachorn, 2015)

“พระสงฆ์ที่ปฏิบัติตรงตามพระธรรมและวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ จะไม่มีโอกาสเป็นความผิดต่อกฎหมายบ้านเมืองได้เลย”

ดังกรณีศึกษาในอดีต “เคยมีพระสงฆ์ที่ถูกกลั่นแกล้งและกล่าวหาว่า กระทำผิดพระวินัยและกระทำความผิดอาญาและถูกบังคับให้สละสมณเพศ มาแล้วยกตัวอย่าง เช่น สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสโภ) เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระพิมลธรรมนั้น ท่านได้ถูกทางคณะสงฆ์กล่าวหาว่า เสพเมถุนทางเวจรมรรคกับลูกศิษย์ ซึ่งเป็นอาบัติสูงสุดในพระพุทธศาสนาถึงขั้นขาดจากความเป็นพระสงฆ์ และถูกสมเด็จพระสังฆราชในสมัยนั้นปลดออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาส แต่เนื่องจากพระพิมลธรรมไม่ได้กระทำความผิดตามที่กล่าวหาจึงไม่ยอมออกจากตำแหน่ง และขอต่อสู้เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน เมื่อไม่ยอมออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาส คณะสังฆมนตรีจึงลงมติให้ออกจากสมณศักดิ์ฐานฝ่าฝืนพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเจ้าอยู่หัว จึงโปรดให้ถอดออกจากสมณศักดิ์ตั้งแต่วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2503

นอกจากนั้น พระพิมลธรรม ยังถูกทางการกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ และถูกบังคับสึกเป็นฆราวาส และถูกจำคุกที่กองบังคับการตำรวจสันติบาลอยู่หลายปี จนกระทั่งศาลสามารถพิสูจน์ว่า ข้อกล่าวหาดังกล่าวเป็นความเท็จ และตัดสินยกฟ้องเมื่อ พ.ศ. 2509 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงโปรดให้พระพิมลธรรมคืนสู่สมณศักดิ์เดิมตั้งแต่วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2518”

นอกจากนี้ยังมี “กรณีของหลวงตาประจักษ์ ธัมมปทีโป เมื่อครั้งที่ท่านบวชและมีอายุทางธรรมว่า “คุตตจิตโต” ท่านถูกกลั่นแกล้งจากกลุ่มของข้าราชการและนายทุนที่บุกรุกทำลายป่า เพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ ต้นยูคาลิปตัส และตัดต้นไม้ใหญ่ไปขาย ที่ประสงค์ขับไล่ท่านและชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ปฏิบัติธรรมเขาหัวมุด อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ อันเป็นส่วนหนึ่งของป่าสงวนดงใหญ่ มีอาณาเขตพื้นที่กว่า 6 แสนไร่ และเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำมูล ให้ออกจากพื้นที่ เมื่อท่านและชาวบ้านไม่ยินยอม ท่านถูกแจ้งจับในข้อหาบุกรุกป่าสงวน เพื่อบังคับให้ท่านสึก แต่ท่านไม่สึก แม้จะถูกควบคุมตัวในห้องขัง

หลังจากนั้นท่านจึงถูกทางการดำเนินคดีอีก 7 คดี ถูกบีบบังคับจนต้องออกจากพื้นที่ ท่านได้บอกคืนสิกขาบทเอง โดยไม่มีผู้ใดบังคับ ที่บ้านเกิดของท่าน เมื่อปี พ.ศ.2537 ในระหว่างถูกดำเนินคดีท่านต้องขึ้นศาล

ราว 50 – 60 ครั้ง บางคดี ยกฟ้อง, ถูกปรับ และรอการลงโทษ ปัจจุบันพินัยหมดทุกคดีแล้ว” หลังจากนั้นท่านจึงได้กลับมาบวชเป็นพระสงฆ์อีกครั้งหนึ่ง ได้ฉายาทางธรรมว่า “ธัมมปทีโป”

ทั้งสองกรณีนี้ ชี้ให้เห็นว่า พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนานี้ นอกจากพระสงฆ์รูปนั้นจะละเมิดอาบัติตามพระวินัยร้ายแรงจนต้องขาดจากความเป็นพระสงฆ์แล้ว หากยังไม่บอกคืนสิกขาบทเองแล้ว แม้จะมีการบังคับให้ถอดจีวรเป็นนุ่งห่มผ้าขาวแทน เป็นเพียงการบังคับให้เปลี่ยนเครื่องนุ่งห่มมีผลให้เป็นการสละสมณเพศโดยสมมติเท่านั้น หาได้เป็นการสละสมณเพศดังบัญญัติไว้ในพระพุทธศาสนาหรือไม่ (Rujira, 2018)

สรุป

การดำเนินคดีพระสงฆ์ปัญหาเกิดจากความไม่ได้เข้าใจพระธรรมวินัยในเรื่อง การสละสมณเพศกับการลาสิกขาที่ถูกต้องอีกทั้งคณะผู้บริหารหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง กับพระพุทธศาสนาขาดความเข้าใจวัฒนธรรมและไม่ได้เข้าใจจารีตประเพณีไม่ได้ศึกษาพระธรรมวินัยอย่างถ่องแท้ จึงไม่อาจจะสามารถให้คำตอบได้ชัดเจนถูกต้อง ตามหลักพระธรรมวินัย และถึงแม้พระสงฆ์จะยอมสละสมณเพศ ตาม ม.29 โดยถอดจีวร แต่ไม่เปล่งวาจาพ้นจากการเป็นพระสงฆ์หรือไม่ (พ้นแล้ว ฎ.1798/2542) เข้าอุปสมบทโดยพระสงฆ์ที่มีใช้พระอุปัชฌาย์ เป็นพระสงฆ์หรือไม่ (ไม่เป็นตาม ม.5 ทวิ) ต้องคดีอาญาแต่เข้าอุปสมบท โดยพระอุปัชฌาย์ เป็นพระสงฆ์หรือไม่ (เป็นแต่พระอุปัชฌาย์อาจละเมิดจริยา ตาม ฎก มส. ฉบับ 17)” จึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความไม่ได้เข้าใจพระธรรมวินัยในเรื่องการสละสมณเพศกับการลาสิกขาที่ถูกต้องการลาสิกขาของพระนั้นจะถือว่าลาสิกขาโดยเสร็จสิ้นสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อพระสงฆ์รูปนั้นได้กล่าวคำลาสิกขาตามที่พระธรรมวินัยบัญญัติไว้เท่านั้นต้องเป็นการกล่าวต่อหน้าผู้รู้ความเข้าใจความและรู้ภาษาความหมายในคำกล่าวนั้นและเป็นการกระทำในขณะที่สติสภาพจิตใจเป็นปกติไม่ได้ถูกบังคับขู่เข็ญขึ้นใจ “ในประเทศไทยถือกันมาว่าการลาสิกขาจะทำต่อหน้าพระสงฆ์ด้วยกันเท่านั้น จะทำต่อหน้าฆราวาส เช่นตำรวจหรือบุคคลอื่นใดไม่นับว่าเป็นการลาสิกขาก่อนลาสิกขาต้องแจ้งพระอุปัชฌาย์ให้อนุญาตก่อนถ้าพระอุปัชฌาย์ไม่อยู่ก็เป็นอาจารย์ผู้ปกครองถ้ามีเช่นนั้นก็ถือว่าหนีสิกขาเอาผ้าจีวรไปฝากไว้ตามเจดีย์ตามต้นโพธิ์” และปัญหาสำคัญเกิดจากการสิกขาพระไม่มีการนำเข้ามาหาเถรสมาคมเป็นผู้ตัดสินแต่กลายเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานสอบสวนสามารถตัดสินในการจับพระสึกได้เลย

หลักอธิกรณ์สมณะ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการใช้จัดการกับปัญหาหรือความขัดแย้งในสังคมพระสงฆ์อย่างประสานกลมกลืนสอดคล้องกับทุกปัญหา พระพุทธองค์ทรงมองเห็นปัญหาของ การปกครองพระสงฆ์ด้วยการบัญญัติพระวินัย เพื่อใช้เป็นกฎ ระเบียบ ให้พระสงฆ์ประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้พระสงฆ์ประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และเพื่อความดีงามของสังคมพระสงฆ์ นำมาซึ่งความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา โดยมีจุดมุ่งหมายหลัก เพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัย เพื่อให้สงฆ์ใช้เป็นเครื่องมือในการคุ้มครองคนดีกำจัดผู้ละเมิด และสร้างความปรองดองในหมู่สงฆ์ ได้แก่การดำเนินกิจการของสงฆ์โดยการร่วมกันคิดร่วมกันพิจารณาของพระสงฆ์ทั้งหลายผู้เป็นสมาชิก อธิกรณ์จึงจะถือว่าได้ระงับหรือยุติโดยกระบวนการแก้ปัญหาของคณะสงฆ์ไทยโดยกฎหมายหาเถรสมาคมได้รับวิวัฒนาการมาจาก กฎหมายของราชอาณาจักรทำให้มุ่งเน้นหลักการลงโทษตามกฎหมายที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งตาม หลักพระวินัย ที่ยังมุ่งเน้นการรักษาหลักพระธรรมวินัย และการสร้างความสมานฉันท์ในหมู่ สงฆ์ โดยสังคมสงฆ์ไม่ได้มีมาตรการร่วมลงโทษ

ด้วยแต่อย่างใดตามจุดมุ่งหมายที่พระพุทธเจ้า ทรงบัญญัติไว้แต่ดั้งเดิม จึงทำให้เกิดความขัดแย้งแตกแยกในสังคม ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และมหาเถรสมาคม จึงควรนำไปทบทวนศึกษาทำความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาในสังคมพระสงฆ์ เพื่อปรับปรุงพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาประยุกต์วิธีการทางกฎหมายให้สอดคล้องกับ พระวินัย สามารถแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งได้อย่างเป็นรูปธรรมและอธิบายตอบข้อสงสัยแก่ประชาชนหรือสาธุชนได้ และนำความเชื่อมั่นศรัทธากลับคืนสู่พระพุทธศาสนาสืบไป

ดังนั้นการดำเนินคดีของพระสงฆ์ยึดหลักตามพระธรรมวินัยเสียก่อนด้วยคณะสงฆ์ด้วยกัน และหากต้องอาบัติปราชิกจริง และต้องสึกจากการเป็นพระเมื่อสึกแล้ว ควรใช้วิธีการดำเนินคดี เช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป แต่ปัจจุบันการออก พรบ.สงฆ์ ฉบับ 2561 ที่มีวิธีการพิจารณาความแบบมุ่งเอาผิดจำเลยและเปิดโอกาสให้จำเลยต่อสู้คดียาก ศาลจะรับฟังพยานเอกสารภาคีรัฐมากกว่าประชาชนหรือฝ่ายจำเลยทำให้พระสงฆ์ที่ถูกกล่าวหามีโอกาสสู้คดีให้ชนะได้น้อย จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในประเด็นดังกล่าวเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ได้แสดงความบริสุทธิ์โดยยึดตามพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าเป็นที่สุดของพุทธจักรก่อน

References

- Boonkongmak, S. et al. (2018). *Problems of renunciation of monks According to the Sangha Act, 1962, a case study of the exercise of discretion of government officials in the judicial process. Journal of Humanities and Social Sciences, Royal Thai Air Force Academy. Year 6 December 2018 National Buddhism Office. (2011). A Guide to the Sangha Administrator. Bangkok: Printing House, National Buddhism Office.*
- Boonkongmak, S., & Rattanachai, P. (2018). Problems of the renunciation of monks under the Sangha Act of 1962: a case study on the exercise of discretion by government officials in the judicial process. *Journal of the Humanities and Social Sciences*, 6, 2-3.
- Disathaamnarij, R., Masrungson, P., & Wattanapradith, K. (2017). An Analysis of the Usage of Songs for Enhancing Peace in Thai Society According to Buddhist Peaceful Means. *Journal of MCU Peace Studies*, 5(Special), 239-249.
- Kachorn, D. (2015). *A study of the process and procedures for the suspension of the rector in Theravada Buddhism. Bangkok: Mahamakut Rajawittayalai College.*
- Khamkhiao, W. (2019). Buddhist Pilgrimage Tourism in Chaiya SuratThani city. *Srinakharinwirot Research and Development Journal*, 11(21), 2-3.
- Kiratithian, T. (2007). *A Study of Verbal Use for Creativity in Theravada Buddhism. (Master's Thesis). graduate school: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.*
- Kumsonta, K. (2015). *A Model of Dispute Resolution of Thai Sangha by Buddhist Peaceful Means. Bangkok: Mahamakut Rajawittayalai College.*

- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (2009). *Thai commentary*. Bangkok: MCU Press.
- Mahamakut University. (1991). *The Tripitaka with commentary on translation of 91 copies*. Bangkok: Mahamakut Buddhist College Printing House.
- Phra Mahanat Stivapulo, & Watthanapradit, K. (2019). A Study and Analysis of Peaceful Culture of the Karen Pow People. *Journal of MCU Peace Studies*, 7(Sup), 7, 91-105.
- Phra Meteethummaphorn (Prayon Tummajitto). (1998). *The administration of the Sangha*. Bangkok: Mahamakut Rajawittayalai Printing House.
- Phra Phrom Kunaporn (Por Por Payutto). (2008). *Buddhist Dictionary Vocabulary version*. (11th ed.). Bangkok: SR Printing Mass Products.
- Phra Rachrattanakavee. (1980). *Description of the The Sangha Supreme Council of Thailand version 11 (1978) On the insights*. Bangkok: Mahamakut Rajawittayalai Printing House.
- Phra Tannuwat Hasdorn, Kenaphum, K., & Phosing, P. (2018). Strategies for disseminating religion to a society of higher wisdom. *Journal of Research and Development Institute*, 5(2). 2-3.
- Phra Thammakittiwong (Thong Di Suratechot). (2008). *Kam Wat*. (3rd ed.). Bangkok: Thammasapa.
- Phra Weerachat Theerasittho (Pengcham), & Phra mahamit Thitpanyo. (2019). Life of Thai monks in today's society. *Dharmatat academic journal*, 19(3), 2-3.
- Preecha, C. (1995). *Political thoughts in Tripitaka*. (1st ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Rapeepatana, A. (2013). Literal justice: fairness according to reality. *Academic articles*, 26(1), 2-3.
- Rujira, B. (2018). *Criminal case for renunciation*. Bangkok: Front Line Publisher.
- Textbook Division. (1987). *Discipline diagnosis*. Bangkok: Mahamakut Rajawittayalai Printing House.
- The Sangha Supreme Council of Thailand. (2018). *The Sangha Act B.E. 2561 (version 4)*. Bangkok: MCU Press.